

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Partneriaethau
Dyddiad y Cyfarfod:	26 Tachwedd 2015
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol dros Wasanaethau Gofal Cymdeithasol Oedolion a Phlant/Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Gwasanaeth: Gwasanaethau Arbennigol/ Cydlynnydd POVA
Teitl:	Adroddiad Blynyddol ar Amddiffyn Oedolion 2014/15

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys adroddiad perfformiad blynyddol ar Amddiffyn Oedolion yn unol â chanllawiau statudol ac mae'n darparu trosolwg o effaith trefniadau ac arferion lleol er mwyn diogelu ac amddiffyn oedolion lleol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi trosolwg i'r Aelodau o effaith trefniadau ac arferion lleol er mwyn diogelu ac amddiffyn oedolion. Adolygu cynnydd yn y maes allweddol o waith yma dros y deuddeg mis diwethaf. Cyfeirio at ddata sy'n adlewyrchu ffigurau a gyflwynwyd gan yr Awdurdod Lleol yn flynyddol i'r Uned Ddata Llywodraeth Cymru.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau'n derbyn ac yn rhoi sylwadau ar yr adroddiad a chydabod natur bwysig ymagwedd gorfforaethol at Amddiffyn Oedolion a chyfrifoldeb y Cyngor i weld hyn fel maes blaenoriaeth allweddol ac i'w osod ochr yn ochr â'r ymrwymiad a'r arwyddocâd a roddwyd gan Sir Ddinbych i Amddiffyn Plant.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Y ddogfen bolisi allweddol presennol o ran Amddiffyn Oedolion Sir Ddinbych yw Polisi Dros Dro Cymru a Gweithdrefn ar gyfer Amddiffyn Oedolion Diamddiffyn, sy'n llywio ymarferion wrth ymateb i gam-drin honedig neu achos pendant o 'oedolion sy'n ddiamddiffyn'. Drafftwyd y polisi hwn o ganllawiau 'Mewn Dwylo Diogel' ac fe'i diwygiwyd ym mis Ionawr 2013 er mwyn sicrhau bod y ddogfen yn berthnasol ac yn unol â newidiadau deddfwriaethol ers ei lunio gyntaf ym mis Tachwedd 2010. (Mae Rhan 7 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Deddf Cymru) 2014 yn ymwneud â diogelu, a bydd ei weithredu ym Ebrill 2016 yn arwain at bolisiau a gweithdrefnau diwygiedig trwy Lywodraeth Cymru a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol.)

4.2 Mae 'Mewn Dwylo Diogel' yn datgan bod gan awdurdodau lleol gyfrifoldeb dros gymryd rôl arweiniol wrth amddiffyn oedolion diamddiffyn. Nid yw hyn yn lleihau rôl yr asiantaethau partner a fydd yn parhau i ymgymryd â'u cyfrifoldebau priodol i ymateb i amheuan, honiadau neu achosion o gam-drin fel y disgrifir yn y gweithdrefnau hyn, a lle y bo'n briodol, i drefnu cefnogaeth a / neu ofal i'r bobl fwyaf diamddiffyn yn y gymuned. Mae gweithio mewn partneriaeth yn hanfodol er mwyn amddiffyn oedolion diamddiffyn.

4.3 Mae oedolyn diamddiffyn yn berson dros 18 oed 'sydd angen gwasanaethau gofal cymunedol oherwydd anabledd meddyliol neu anabledd arall, henaint neu salwch ac

sy'n methu gofalu am ei hun, neu'n methu amddiffyn ei hun rhag niwed sylweddol neu ecsbloetio difrifol'.

- 4.4 Diffinnir cam-drin fel 'trosedd yn erbyn hawliau dynol a sifil unigolyn gan unrhyw berson arall'. (mae'r diffiniadau hyn yn newid o dan Ran 7 o Ddeddf SSWB 2014).
- 4.5 Gweithgarwch Amddiffyn Oedolion yn Sir Ddinbych 2014 - 2015

Blwyddyn	Atgyfeiriadau a dderbyniwyd ac a ymchwiliwyd iddynt
2012 - 2013	280
2013 - 2014	298
2014 - 2015	354

Gweler Atodiad 1 am ddadansoddiad o'r data Amddiffyn Oedolion Diamddiffyn 2014-15

- 4.6 Dim ond un dangosydd perfformiad cenedlaethol sy'n ymwneud ag Amddiffyn Oedolion: nifer yr achosion lle mae'r risg wedi ei reoli neu ei ddileu. Rydym yn parhau i gredu bod hwn yn darged pwysig gan ei fod yn dangos sut mae Sir Ddinbych yn ei chyfarwydd yn diogelu'r mwyaf diamddiffyn yn y gymuned. Yn 2014-15 rydym wedi cynnal canlyniad 100% pan fo'r perygl wedi ei ddileu neu ei leihau/reoli gyda chynlluniau Amddiffyn Oedolion Unigol.
- 4.7 Bydd Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) 2014 yn rhoi Amddiffyn Oedolion ar sail statudol am y tro cyntaf ac yn cynnwys datblygu Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol a phenodi y Panel Arbenigol.
- 4.8 Mae Gogledd Cymru wedi mabwysiadu dull dwy haen i oruchwylio diogelu oedolion mewn perygl o niwed sy'n adlewyrchu'r ymagwedd ranbarthol tuag at ddiogelu plant. Mae gan Sir Ddinbych a Chonwy Grŵp Cyflawni Lleol ar y Cyd sy'n adrodd i Fwrdd Diogelu Oedolion Rhanbarthol.
- 4.9 Cyhoeddwyd canllawiau newydd fis Rhagfyr diwethaf i ddisodli'r trefniadau ar gyfer Adolygiadau Achosion Difrifol fel y'i cofnodwyd yn y polisi a'r gweithdrefnau dros dro. Mae'r model newydd yn defnyddio Adolygiadau Ymarfer Plant presennol ond mae wedi cael ei newid / addasu ar gyfer Oedolion. Rydym bellach yn aros am y canllawiau terfynol ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Oedolion.
- 4.10 **Mae'r trefniadau diogelu rhag colli rhyddid yn rhoi amddiffyniad cyfreithiol i bobl ddiamddiffyn sydd, neu a allai gael ei amddifadu o'u rhyddid o fewn ystyr Erthygl 5 y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol mewn ysbyty neu gartref gofal.**
- 4.11 Diwygiodd dyfarniad y Goruchaf Lys ar 19/3/14 y prawf mewn perthynas â cholli rhyddid at ddibenion Erthygl 5 y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Roedd y dyfarniad yn sbardun i gynnydd sylweddol mewn gweithgarwch Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid yn genedlaethol. Yn Sir Ddinbych cawsom 214 o geisiadau am Awdurdodi Safonol yn ystod 2014-15, ac fe gymeradwywyd cyfanswm o 40 o awdurdodiadau. Ar gyfartaledd, derbyniwyd 15 o geisiadau blynyddol mewn blynyddoedd blaenorol.

4.12 Daeth ymgynghoriad ar Galluedd Meddyliol a Colli Rhyddid dan arweiniad Comisiwn y Gyfraith i ben ddechrau mis Tachwedd 2015. Disgwylir adroddiad yn seiliedig ar yr ymgynghoriad y flwyddyn nesaf gydag argymhellion ar gyfer diwygio

4.13 Mewn ymateb i'r cynnydd sylweddol yn y llwyth gwaith, mae'r camau gweithredu canlynol wedi eu cymryd:

- Mae 13 o ymarferwyr wedi cwblhau'r hyfforddiant asesydd lles gorau gofynnol yn llwyddiannus er mwyn cynyddu nifer y staff sydd ar gael.
- Mae swydd weinyddol bwrpasol (18.5 awr) wedi ei chreu o fewn yr adnoddau presennol.
- Mae swydd uwch ymarferydd newydd gydag arweiniad ar Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid i gael ei benodi i gefnogi rheolaeth y broses Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid yn y dyfodol

4.14 Y canlynol yw'r prif feysydd o bwysau:

- Maint y gwaith a chadw at amserlenni
- Cost meddygon adran 12 (mae pob asesiad yn costio £174)
- Cydymffurfio â'r dyfarniad mewn perthynas ag unigolion sy'n byw yn y gymuned, pan fo angen cais i'r Llys Gwarchod. Mae cost ychwanegol yn yr achosion hyn hefyd.

4.15 Fe lansiodd y model diogelu presennol ym mis Mehefin 2013 gyda rheolwyr tîm ardal ac uwch ymarferwyr yn ymgymryd â Rôl Rheolwr Arweiniol Dynodedig ochr yn ochr â'r cydlynnydd Amddiffyn Oedolion Diamddiffyn. Mae'r model newydd wedi wynebu heriau, gan fod rhai staff wedi cael trafferth addasu i'r rôl newydd ac mae hyn wedi cael ei amlygu gan AGGCC yn Adroddiad Blynnyddol 2014/15.

Mater	Cam gweithredu
Amseroldeb a diffyg cysondeb yn y broses ddiogelu	<ul style="list-style-type: none"> • Darparwyd Hyfforddiant Diogelu i Reolwyr Arweiniol Dynodedig. • Prosesau SPOA diwygiedig wedi galluogi sgrinio mwy effeithiol a chadarn o atgyfeiriadau Amddiffyn Oedolion Diamddiffyn. • Mae swydd newydd Rheolwr Tîm Diogelu wedi'i greu i ddarparu cefnogaeth broffesiynol ychwanegol i Reolwyr Arweiniol Dynodedig a gwella'r broses gyfan. • Mae Adolygiad Cymheiriaid wedi ei gynnal gyda Chonwy er mwyn sicrhau bod gennym farn allanol o'n prosesau ac mae hyn yn cael ei fonitro drwy'r grŵp Cyflawni Diogelu Oedolion Lleol sy'n cynnwys yr holl bartneriaid perthnasol gan gynnwys lechyd a'r Heddlu.
Asiantaethau perthnasol ddim yn rhan bob amser, yn enwedig mewn trafodaethau strategaeth gynnar	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Heddlu wedi canmol Sir Ddinbych am ein harfer wrth sicrhau eu bod yn cael eu cynnwys ym mhob atgyfeiriad Amddiffyn Pobl Ddiamddiffyn ac wedi mabwysiadu ein gweithdrefn ar draws Gogledd Cymru. • Cynhaliwyd trafodaethau gyda BCU ynghylch unrhyw bryderon sydd ganddynt, a nid oeddynt yngallu adnabod unrhyw achosion ble y bu pryderon. Fodd bynnag, rydym wedi llunio prosesau i sicrhau eu bod yn glir ar eu llwybrau cyfathrebu gyda ni.
Diffyg hyder y rheolwyr blaen dynodedig	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhaliwyd hyfforddiant Diogelu ar gyfer Rheolwyr Arweiniol Dynodedig a chomisiynwyd hyfforddiant penodol ar reoli'r Cyfarfodydd Strategaeth.
Mae hefyd angen eglurder ynghylch trothwy'r cyngor ar	<ul style="list-style-type: none"> • Rydym wedi mabwysiadu offeryn trothwy cenedlaethol ar gyfer atgyfeiriadau Amddiffyn Oedolion Diamddiffyn sydd wedi cael ei ddefnyddio'n llwyddiannus mewn Awdurdodau Lleol eraill yng

gyfer derbyn neu wrthod atgyfeiriadau Amddiffyn Pobl Ddiamddiffyn	Nghymru. Mae hyn yn sicrhau cysondeb wrth wneud penderfyniadau ynglŷn â throthwy ar gyfer archwiliad.
---	---

4.17 Mae adroddiad Amddiffyn Oedolion Diamddiffyn Nghymru, 2013-14 yn crynhoi'r canfyddiadau allweddol o gasgliad data Diogelu Oedolion Diamddiffyn ar gyfer cyfnod 1 Ebrill - 31 Mawrth 2014. Dyma'r ail gasgliad data blynyddol gan ddefnyddio'r canllawiau diwygiedig ac mae'n disodli'r ystadegau a gyhoeddwyd yn flaenorol yn adroddiad monitro ar amddiffyn oedolion Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC).

Canlyniadau cenedlaethol allweddol:

- Cynyddodd nifer yr atgyfeiriadau a gwblhawyd a adroddwyd gan 18% rhwng 2012-13 a 2013-14.
- Esgeulustod a cham-drin corfforol oedd y math mwyaf cyffredin o gam-drin a adroddwyd, gan ddigwydd 31% a 27% yn y drefn honno.
- Roedd 63% o'r atgyfeiriadau a gwblhawyd ar gyfer merched ac roedd 66% ar gyfer pobl 65 oed a throsodd.
- Roedd 34% o'r dioddefwyr oedd yn honni camdriniaeth yn byw yn eu cartrefi eu hunain.
- Staff oedd yn fwyaf tebygol o fod yn gyfrifol am gyflawni camdriniaeth yn 2013-14 (56% o atgyfeiriadau) ac yna perthnasau (23%).

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae trefniadau Bwrdd Diogelu Oedolion Diamddiffyn yn cyfrannu'n uniongyrchol at y blaenoriaeth gorfforaethol i ddiogelu pobl ddiamddiffyn i'w galluogi i barhau i fyw yn annibynnol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'r gweithgaredd cynyddol mewn perthynas â Threfniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid yn debygol o greu pwysau ar y gyllideb. Mae hyn yn cael ei fonitro'n agos.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai fod templed o'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi ei lenwi a'i atodi i'r adroddiad.

Nid oes angen Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb gan nad yw'r adroddiad hwn yn gwneud unrhyw newid i bolisi.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Ddim yn Berthnasol

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Bydd y goblygiadau cost yn cael eu hadolygu a'u hystyried fel rhan o broses y gyllideb barhaus.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'r model cyflwyno sy'n rhannu rôl a chyfrifoldebau'r Rheolwr Arweiniol Dynodedig gyda rheolwyr tîm ac uwch ymarferwyr yn cyflwyno her i sicrhau cysondeb o ran ymagwedd ac ansawdd wrth ddelio ag atgyfeiriadau diogelu. Mae datblygu swydd uwch ymarferydd – yn arwain Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid yn ogystal â

swydd Rheolwr y Tîm Diogelu yn sicrhau trosolwg mwy cadarn o'r broses ddiogelu gyfan.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae pwerau'r Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â'r mater hwn wedi'u gosod yn Adran 21 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ac Erthyglau 6.3.2(a) a 6.3.4(b) o Gyfansoddiad y Cyngor.